

NİZAMI CƏFƏROV

ELM ADAMININ AXTARIŞLARI

Əgər elm, siyasət, dövlət xadimi, yaxud iş adamı, xüsusilə öz sahəsində yüksək uğurlar qazanaraq cəmiyyətdə tanınmış şəxs əlinə qələm alıb şeir yazmağa mənəvi ehtiyac duyursa, bu, müəllifin müvafiq sahədəki bütün şöhrətinə baxmayaraq, ilk növbədə, geniş ictimai məzmun daşımayan subyektiv hadisədir.

Və ona görə də ədəbi tənqid belə yaradıcılığa, deməzdim ki, ciddi yanaşmır, sadəcə olaraq, peşəkar poeziya səviyyəsini, yaxud keyfiyyətini "həvəskar"dan tələb etməklə ona, bir növ, güzəştə gedir. Ancaq bu güzəştin də öz fenomenologiyası var: "həvəskar"ın poetik yaradıcılıq təşəbbüsündə poeziya "peşəkar" fəaliyyət hüdudlarını hər hansı halda genişləndirməklə insan təbiətinin, ruhunun özünüifadəsində həmin "peşəkar" miqyasının heç də tamamilə həlledici olmadığını göstərir.

Hafiz Əlimərdanlı görkəmli kimyaçı, kimya elmləri doktoru, professor, AMEA-nın müxbir üzvüdür. Həmkarları, xüsusilə akademik Vaqif Abbasov onun elmi araşdırmalarının önemiyyətindən, alim nüfuzundan ehtiramla bəhs edir. Onu da vurğulayırlar ki, Hafiz Əlimərdanlı bədii yaradıcılığa gənc yaşlarından başlasa da, müxtəlif janrlardakı şeirlərini yalnız son illərdə üzə çıxarır. Artıq iki kitabını

nəşr etdirmişdir. Və akademik Vaqif Abbasov "Kimyaçı alim - lirik şair" məqaləsində Hafiz Əlimərdanlı yalnız görkəmli alim yox, həm də istedadlı şair kimi qiymətləndirir.

Şairin "Azərbaycanım mənim" kitabına yazdığı ön sözdə isə Oqtay Sarıcalı göstərir ki, "Hafiz müəllim görkəmli alim olmasaydı, yəqin ki, görkəmli şair olardı".

Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzlərindən olan Lahıc qəsəbəsində dünyaya gəlmiş Hafiz Əlimərdanlı yetmiş yaşını başa vurub səksənə doğru gedir. Və bu yaşında yalnız gənclik şeirlərini üzə çıxarmaqla kifayətlənməyib, eyni zamanda, yeni şeirlər yazıb nəşr etdirirsə, bu, təsadüfi deyil... "Azərbaycanım mənim" kitabı poetik yaradıcılığının istər ideya-məzmun, istərsə də bədii forma axtarılarına görə imkan verir ki, Hafiz Əlimərdanlıya heç bir tərəddüdsüz şair deyək.

Əlbəttə, hər bir azərbaycanlının, xüsusilə hər bir Azərbaycan ziyalısının Azərbaycanla qürur duyması yalnız mənəvi deyil, həm də intellektual ehtiyac; yalnız ehtiyac yox, həm də elə bir tarixi məsuliyyətdir ki, yüzillər keçsə də, xüsusilə ziyalının tər-cümeyi-halında qalaraq nəsil-nəsil ötürülür. Və "Azərbaycanım mənim" kitabı göstərir ki, Hafiz Əlimərdanlı ruhu, düşüncə tərz, ümumən təbiəti etibarilə vətənpərvər ziyalıdır. Və ona görə də cəsarətlə deyir ki, "Yazılmışdır neçə əsər, neçə dastan Tarixindən, Azərbaycan, Azərbaycan!.. Ürə-

ymında, sözümdən, Azərbaycan! Demək, mənim özümdən, Azərbaycan!... Gətsən hara, mənimləm, Azərbaycan, Nəğmə dolu qəlbimdən, Azərbaycan!"

Şair-ziyalı Azərbaycanın müstəqilliyini, bu müstəqilliyin get-gədə daha da möhkəmlənməsini, ölkənin əzəllə addımladığı demokratik inkişaf yolunu tarənəm etdiyi kimi, müstəqilliyimizi, inkişafımızı gözə götürməyənələri də hiddətlə qınayır... Dünayaya gəldiyi diyarın - Lahicən qeyri-adi gözəlliyindən, eşq-məhəbbət hisslərinin müqəddəsliyindən, dostluğa sədəqətdən, etmin qüdrətindən yazanda da Hafiz Əlimərdanlı həmişə somimdir. Və bu somimiyət onun şeirlərində hərdən bir özünü göstərən poetexnoloji kəm-kəsirin də üstündən keçməyə imkan verir.

Son zamanlar qəzələ daha çox meyl etməsinə gəldikdə isə, düşünmək olar ki, bu, hər bir qələm adamının yaradıcılıq sirdirid... Ancaq bir məsələ tamamilə aydındır ki, şairin həmin janrla bağlı öz üslub təsəvvürü var:

*Qəzəl desəm, anam deyən dilə qəzək,
Qəzəl yazım qəlbədən gələn sözlə qərək.*

*Söz tapmasam bir azıcaq düşünərəm,
Başqa dildən söz yazılısın, niyə qərək.
...Qəzəl ruhu oxşayanda gözəl olur,
Gözəl görəsəm, ürək qəzəl deyər qərək.*

*...Səndən qabaq çox ustaadlar qəzəl yazmış,
Nəvə, Hafiz, cənab sənə, elə qərək.*

Hafiz Əlimərdanlı qəzələ ictimai-siyasi mövzulara xüsusi meydan verir:

*Gələn bir kəlmədir qəlbədən, sevda ilə dolu candan,
Haqq yolunda çarşısan vətənimdir Azərbaycan.*

*...Odur məskən gələcəkdə övladımın övladına,
Ham həyatda mənə arxa, yaşadığım geniş məkan.*

*...Lazımdırsa, çağır indi, oğullarım, həydi gələn,
Dayanaram ön sırada, bir dəfəlik versən fərman*

*... Hafiz, dərxcə ki, Tanrı, zəcl gündən rəva bilib,
Arxayın ol, vətən durar, dəyişsə də əgər dövrən.*

Mələmdür ki, qəzəl duyğusalıq, hissələri aşiqənolyni tələb edir, burada ictimai-siyasi mötəblərənə bəhs eləmək çətindir, ancaq şair istedadım özəlgəmir:

*Səndən aldım duc-çərəyi, nəmərd ollam onu dansam,
Sənsən mənim ilk sevgilim, vuran qəlbim, Azərbaycan.*

*...Bu torpaqda ilham aldı neçə şair, neçə alim,
Nəsilərə körpü saldı ana dilim, Azərbaycan.*

və Bakıdan danışımaq da elə Azərbaycandan danışımaq deməkdir:

*Bakı nə əcəb ki, mənim qismətim oldu,
Ey dad, neçə gözəl şəhər sərvətim oldu.*

*Heç bilmədim həyatımda kim kimi tapdı,
Hər sənə sənli günüm böyük şöhrətim oldu.*

*...Fəxr et Hafiz, doğma Bakı dünyanın gözüdür,
Azərbaycan mənim məsəd dövlətim oldu.*

Hafiz Əlimərdanlı hər bir hoqiqi Azərbaycan ziyalısı, alim-intellektuali kimi ana dili - Azərbaycan dili ilə fəxərat duyur:

*Dilim şirin, dilim şəkər, nəzmi qanan olan yerdə,
Dilim qayda, dilim qanun, alim insan olan yerdə.*

*Layla deyib anam mənə, ürəyindən gələn sözlə,
Böyümüşəm əz dilimdə nəğmə, daştan olan yerdə.*

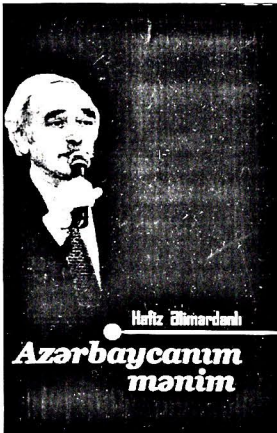
*...Hafiz, sözün söylə əgər, başa düşüb nədan olsa,
Məsləhətdir susmaq yənə, qanmaq, nədan olan yerdə.*

*Əlbəttə, o yerdə ki qəzəl var, orada eşq-məhəbbət var:
Söylə bir nədəndir tutulda çəhrən, anlamadım mən,
İnciyib üzünü döndərdin mənə, anlamadım mən.*

*Sevənlər arası söz-səhbət olar, söyləyir hamı,
Məqsədin icitmək olmuşdur qəsdən, anlamadım mən.*

*...Leyli də, Məcnun da bilirənsən, Hafiz, əfsanə olub,
Bu eşqdən, sevgidən danışır Vətən, anlamadım mən.*

Şair son beytdə "keçmişlər"ə zərif bir tonu ilə ehyam vurur ki, onun eşqi olan yerdə görək Leyli-

Hafiz Əlimərdanlı
Azərbaycanım mənim

Məcnun ofsanəsi yada düşməsin... Vaxtilə Füzuli yazırdı ki, "Məndə Məcnundan füzun aşiqlik istedadı var, Aşiqi-sadiq mənəm, Məcnun ancaq adı var"... Və əlavə edirdi: "Sürdü Məcnun dövrəni, indi mənəm rüsvayi- eşq. Doğru derlər hər zaman bir aşiqin dövrəndir"... Tobii ki, qəzəl yazan bər kəs aşiqdir, dövrən onun dövrəndir...

*Qədrini mən bilirəm, o zülfünü yan dərasən,
Baxışından, ahı-çeyran kimisən, bəsimdir.*

*Səni görəndən Məcnuni-divanə deyiləm,
Könülümün həm sevinci, həm qəmisen, bəsimdir.*

*... Ol şuxla Hafiz, qəm-kədərsə şarik olasan,
Desinlər, xoş şeyzlərlər çəkmisən, bəsimdir.*

Aşiqin heyranı olduğu gözəllər nə mücərrəddir, nə də çox uzadıqdar. Və "Bakı gözəlləri" müəllifini nə baxımdan da vətənpərvor hesab eləmək olar...

*Aşiqər var Bakıda nazlı dilbər gör nə qədər,
Görəndə qalmayır heç candan əsar, gör nə qədər.*

*...Zülfünü sübh tökübdür yənə də sinəsinə,
Gördüyüm o tablodan canlı əsar, gör nə qədər.*

*...Bakının küliyi tək, fikrini tez dəyişər,
Dediyi, həm əməli başqa təhər, gör nə qədər.*

*Xəzərin dəlaləti oxşayıbdır çöhrəsini,
Özün əsməz, işləməz müşkül-ənbər, gör nə qədər.*

*Axır ki, Hafiz, Bakının vofalı dilbərini
Vədəni söz deməyə etdin hünər, gör nə qədər.*

Heç şübbəsiz, poeziyada əsonəvi janrlarına "dili" ilə bəsbə-hal etmək zahirən adama əsan gəlir, ancaq məhiyyəto varanda görürsən ki, bunun da öz çətinliyi var. Əsonəvi və ya klassik janra mürciəti tələb edir ki, mövcud poetexnoloji imkanlar sadəcə təkrarlənməsin, həm də yeni əhval-təbiyyəto ifadə etsin, yenli söz deylisin. Hafiz Əlimərdanlın qəzəlləri üçün səciyyəvi əlamətdir ki, müəllif ümməto, "köhnə" janrı öz düşüncələrini, ovqatın "dili"ndə danışırsa bilir.

Və şair qəzəllə kifayətlənmiş, hərdən rübai dünyəsinə də baxırsa... Və hərdən bir ortaya bədii incilər də çıxırsa:

*Dostu cəvanlıqda bir-bir qəzandım,
Ahl yaşlarımda itirdim, yandıım.
İndi bir söz qalar mənimlə yazdım,
Təkcə xətrimsi sən dostum səndim.*

*Bir çraq yandırın, desəm, ay mələk,
Yaratmaq eşqimə eylədin kəmək.
Yüz mələk yuğilsə yarada bilməz,
Yüzdən birisini yaratsa ürək.*

və Hafiz Əlimərdanlının bu sözlə də şair-mütəfəkkir sözüdür ki, deyir:

*Ah, nə böyük əziyyət,
Cismim bu dünyada illərlə qalsə.
Ah nə böyük səadət,
İsmim bu dünyada dillərdə qalsə.*

"525-ci qəzet", N181(5159),
17 oktyabr 2018-ci il